

PREFAȚĂ

Faima literară a lui Alexandru Vlahuță s-a estompat cu trecerea timpului. Dacă în perioada începutului de secol XX era citat printre clasicii poeziei românești, fiind prezent în manualele școlare, astăzi doar în studiile de istorie literară e pomenit ca publicist merituos (după aprecierea lui G. Călinescu) și, depreciativ, ca „epigon” al lui Eminescu, dar lucrul acesta „este numai în parte adevărat” – spunea Tudor Vianu. Vlahuță însuși, continuă autorul *Artei prozatorilor români*, „a căutat să rectifice opiniunea aceasta..., insistând asupra atitudinii menite să-l deosebească de maestrul său: nihilismului sufletesc al muzicii eminesciene, Vlahuță i-a opus optimismul creator și lupta socială.”

Ca scriitor a fost un sprijinitor de talente și un om generos. Cei care l-au cunoscut vorbesc elogios de calitățile umane ale scriitorului: „Cea mai caldă recunoștință din partea-mi amintirii lui Alexandru Vlahuță. Mi-a fost îndrumător. Licean, Alexandru Vlahuță îmi tipărește versurile și-mi dă sfaturi cu o bunătate părintească.” (Corneliu Moldovan); „Un bun prieten se ascundea în acest tăcut sfătuitor. Era de ajuns să-l fi cunoscut o dată și rămâneai pentru totdeauna zălogit de privirea-i blajină, pornită din farul de diamant negru al ochilor săi. Toată făptura lui respira prietenie și îngăduință.” (Al. Lascarov-Moldovanu); „Și era bun, și era blând, înțelegător și iertător, dar mai cu seamă împăciuitor. Cu perfectul său echilibru sufletesc ne judeca, cu un zâmbet glumeț ne ierta, cu o mână pusă părintește pe umărul nostru ne îmbuna, ne stingea supărările.” (Nichifor Crainic). La moartea lui Vlahuță, N. Iorga scria un îndurerat necrolog pe care-l încheia astfel: „Țara a pierdut nu numai un mare scriitor, dar și unul dintre cele mai adânci suflete ale neamului, iar pentru vremea de azi, cel mai adânc.”

Lui i se datorează în mare parte, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, întreținerea cultului pentru Eminescu, prin oda *Lui Eminescu* scrisă în 1884, la un an după tragica îmbolnăvire a poetului, prin conferințe (*Curentul Eminescu*), prin articole (*Amintiri despre Eminescu*, *Eminescu în politică*, *Eminescu și junimiștii în chestia națională*) sau prin recenzii (Mihai Eminescu, *Poezii postume*). A fost în relații de prietenie literară cu scriitori contemporani lui, chiar dacă uneori, spiritul său justițiar îl îndemna

la rezerve sau polemici: Caragiale, Coșbuc, Delavrancea alcătuiesc trio-ul marilor săi prieteni, dar a scris pagini de prețuire literară și afectivă, îndatorată recunoștință, și despre C. Dobrogeanu-Gherea, Titu Maiorescu, B.P. Hasdeu, Al. Macedonski. Ca și Coșbuc, este referendar la „Casa Școalelor”, o editură didactică, și împreună cu poetul *Firelor de tort* publică mai multe manuale de limba și literatura română pentru gimnaziu, liceu și școli profesionale.

Anii Primului Război Mondial îi aduc în suflet amărăciunea țării mutilate teritorial și pustiite. Se refugiază la Iași și, spre deosebire de prietenii din trio-ul amintit, Caragiale, Delavrancea și Coșbuc, are bucuria să vadă în 1918 împlinirea visului de unitate națională a neamului românesc pentru care scriitorul *României pitorești* și al altor evocări *Din trecutul nostru* a pregătit suflotește atâtea generații. A trecut la cele veșnice în anul 1919, când începea poezia interbelică, așa că Alexandru Vlahuță este considerat „omul-verigă-de-legătură al istoriei literare românești” (Mircea Platon, *Primul și ultimul*, „Timpul”, 2019, p. 7). Aceeași idee o găsim într-o evocare cu caracter simbolic în *Memoriile* lui E. Lovinescu; chiar în ziua înmormântării lui Vlahuță, se prezintă la cina sa, mereu deschis tinerilor, un aspirant la poezie, cu un nume atât de comun... Popescu. Criticul îi spune că trebuie să-și aleagă un pseudonim. „– Dar acesta este pseudonim, căci mă numesc Dan Barbilian.” Și după câteva momente, au convenit asupra numelui său de poet: Ion Barbu – „Principalul era că mă aflam în fața unui poet autentic, sosit la apelul meu adresat «celor ce vin». Acordurile marșului lui Chopin se mai auzeau în depărtare, căzând surd ca bulgării de pământ peste realizarea poetică a unei generații și în biroul învăluit în faldurii leșietici ai toamnei se aprindea torța poeziei noii generații.”

Este Vlahuță numai un epigon, înrobit poeziei eminesciene, așa cum l-au crezut unii critici și istorici literari – G. Călinescu, E. Lovinescu ș.a.?

Tudor Vianu, după ce arăta deosebirea esențială dintre Eminescu și Vlahuță, văzută în antiteză (nihilismul sufletesc al muzicii eminesciene/optimismul creator și lupta-socială), continua cu alte câteva disocieri: „Eminescu a fost un intuitiv, și Vlahuță un intelectual. Și puternicele explozii de sentiment, și perspectivele de infinit care în poezia lui Eminescu concentrează ființa noastră într-o clipă de atenție supremă, vecină cu extazele grației – sunt absente din versurile lui Vlahuță. În cadențele sale urmărim totdeauna jocul unei idei. Vlahuță are totdeauna o țintă și această țintă este totdeauna o convingere pe care vrea să ne-o împrumute. Pentru sine imaginile sensibile sunt simple pretexte. Ele nu-și ajung cu înțelesul lor propriu, direct și intuitiv. El nu luminează adâncurile creației cu strălucirea

imaginilor. El nici nu caută înspre adânc. Plecând de la o imagine vizuală, Vlahuță toarce un fir a cărui desfășurare logică o putem urmări cu ochii minții. E firul unei cugetări.” În jurul influenței lui Eminescu asupra poeziei lui Vlahuță s-a glosat uneori contradictoriu. „Seducătoarea robie eminesciană – scrie Nichifor Crainic – era mai mult o trăsătură de noblețe a omului Vlahuță, decât a poetului care odată cu splendida sa poemă *Iubire*, de vibrantă tinerețe și azi, se eliberase ca artist”... Această dorință de a depăși influența covârșitoare a poeziei eminesciene, care începuse să se extindă asupra majorității debutanților la sfârșitul secolului al XIX-lea, îl determină să țină în 1892 o conferință la Ateneu, intitulată *Curentul Eminescu*, urmată de poezia *Unde ni sunt visătorii?* – o versificare a ideilor conferinței. Ele marchează o dată în literatura română, fixând „momentul de trecere spre poezia de fond sănătos și de expresie originală a lui Coșbuc” (D. Murărașu). Adresându-se unui debutant care plânge în versuri și cântă „suferinți închipuite”, poetul îi spune că în fond, el, poetul, este hărăzit cu darul de a vedea frumuseți ascunse altor muritori. Și pentru a fi mai convingător, Vlahuță mărturisește că la începuturile sale poetice s-a lăsat sedus de o artă sterilă, cântând „nimicuri ce-mi păreau pe-atuncea sfinte”. S-a trezit însă din această rătăcire, și-a dat seama că rostul artei nu este să-i facă pe oameni „mai răi, mai sceptici și mai triști”, ci să cânte rostul lumii și splendorile naturii: „Îngropând vechea durere. Cu-al lor cântec să reverse/ Peste inimile noastre mângâiere și iubire,/ – Și cuvântul lor profetic, inspirata lor privire,/ Valurile de-ntuneric despicându-le în două,/ Splendidă-naintea noastră să ne-arate-o lume nouă.”

Aceste vehemente interogații și stăruitoare îndemnuri la o altfel de poezie i s-au părut lui G. Călinescu „o insidioasă detracare a operei lui Eminescu în stil jurnalistic”. Concepția poetului despre menirea poeziei este exprimată în oda *Cuvântul*, care poate fi înțeleasă ca o artă poetică, ce cuprinde și elemente de învățătură creștină. Pentru că pactul califică uriașa putere a rostirii, a Cuvântului, drept distrugătoare sau ziditoare: „Ca-n basme-i a cuvântului putere,/ El lumi aievea-ți face din păreri/ Și chip etern din umbra care piere/ Și iarăși azi din ziua cea de ieri./ Aprinde-n inimi ură sau iubire – / De moarte, de viață-i dătător,/ Și neamuri poate-mpinge la pieire/ Cum poate-duce mântuirea lor.”

Poezia are o structură didactică; după ce enumeră puterea de basm a Cuvântului, poetul se adresează „celor cărora li s-a dat puterea sfântă de preoți ai acestei mari puteri”, să-și pregătească *Cuvântul* pentru o lume mai bună, animată de idealuri nobile. „Cuvântul are aici, în poezia lui Vlahuță, înfățișarea evanghelică a divinității creatoare” (D: Murărașu) și, prin alternanța efect de înălțare a omului /sau de înjosire a lui, amintește de

Epistola catolică a Sf. Iacob: „Dar limba, nimeni dintre oameni nu poate s-o domolească! Ea este un rău fără astâmpăr, ea este plină de venin aducător de moarte. Din aceeași gură ies binecuvântarea și blestemul.” În unele ediții (v. de ex. edițiile apărute la Casa Școalelor în perioada interbelică), poezia care deschidea volumul reprezenta un fel de prefață a poeziei lui Vlahuță, o poezie evident didactică, prin definiții și îndemn. E. Lovinescu consideră că Vlahuță ar fi fost mai bun în poezia didactică (fabulă, satiră, epigramă), dacă aceste specii nu ar fi fost discreditate. Ce e de pildă *Cuvântul*? continuă criticul și reproduce versurile – definiție. O „definiție poetică” este și poezia *Sfânta muncă*, reproducă frecvent în manualele școlare, pentru caracterul ei moralizator fabulistic: „Sfânta muncă e aceea/ Ce răsplată-n ea-și găsește. De-nțelegi tu asta – cheia/ Fericirii tale-o ții.” Urmează îndemnul creștin al iubirii aproapelui: „Urgisit de toți să fii/ Tu de-a pururea iubește” și al făptuirii binelui, după o comparație frecventă în vechile texte bisericești: „Binele te-nvață a-l face/ Ca albina mierea ei...”. Vlahuță „rămâne propovăduitorul blând al tăcutei religii de dreptate și muncă, de răbdare și suferință. „«Binele te-nvață a-l face / Ca albina mierea ei» – e sinteza acestei credințe. Și tonul de apostol devine, pe măsură ce, împreună cu vârsta tot mai progresată, pasionatul critic se domolește – din ce în ce mai pronunțat, învolvând în mod direct și o scădere a valorii scrisului lui Vlahuță” (Leca Morariu).

Dacă e un adevăr că fiecare generație are un poet îndrăgit, un poet în care se regăsește din punct de vedere afectiv, Vlahuță – mărturisește Ibrăileanu – a fost poetul generației sale, al generației romantice de pe la anii 1890. Dacă în copilărie citeau pe Alecsandri și Bolintineanu, vibrând la evocările eroice din trecut, în adolescență îi citeau pe Eminescu, Delavrancea și Vlahuță. Dar Eminescu era bolnav, și se stinsese prematur, și devenise o legendă. „Vlahuță, care exista undeva în carne și oase ... era pământean. El era mai aproape de noi decât Eminescu, Vlahuță era poetul *actual* al acestei generații... și cât de potrivit, și la vreme ne dădu Vlahuță acel minunat *imn* al tinerei iubiri triumfătoare, dar atât de delicată la acea vârstă, când puterea de iluzionare e fără sfârșit. Iată am acum înaintea mea această minunată poezie, *Iubire*, în care se zugrăvește atât de minunata copilărie a simțirii celui care iubește și se poate iluziona... Poetii ne învață cum să iubim și Vlahuță a fost unul dintre dascălii noștri. Repet: sufletul generației noastre se datorește lui Vlahuță.” Nichifor Crainic vine cu o apreciere superlativă: „Un poem ca *Iubire*, de o concepție atât de înaltă, e ceva unic în poezia noastră.” E surprinzător că uneori în poezia de dragoste sau în elegiile existențiale, Vlahuță se distanțează mai evident de Eminescu: dacă pentru Eminescu amorul era „un lung prilej pentru durere/ Căci mii de

lacrimi nu-i ajung/ Și tot mai multe cere”, Vlahuță vine cu o prezentare optimistă a sentimentului care este „sete de viață”, este „putere creatoare sub influența căreia inimile noastre renasc”.

Poemul *Iubire* are o compoziție interesantă, cu o alternanță de specii lirice. Începe cu o vibrantă odă închinată iubirii și continuă în același ton de imn, cu o mărturisire directă a puterii transfiguratoare a iubirii, anticipând pe Nichita Stănescu. Urmează patru tablouri lirico-epice: în primul, un pastel nocturn, „în noaptea blândă ce se lasă”, gândul îl poartă spre iubită, îi recompune în minte chipul și simte îndemnul de a merge spre casa ei: întâlnire emoționantă, urmată de „sărutări fierbinți”; se reîntoarce acasă, dar trăiește sub vraja iubirii, care face ca natura ce-l înconjoară să fie văzută altfel: „Văd satu-ntr-o lumină nouă./ Mă simt ușor, mi-e cald, mi-e bine/ Și oamenii mai veseli astăzi,/ Privesc cu dragoste la mine:/ Și toate par înfiorate.../ În aer e o sărbătoare.../ Natura, în extaz, palpită/ Ca-n primul răsărit de soare.”/ Tabloul al II-lea prezintă în continuare plecarea tânărului la studii, petrecut de mama care-i spune să le scrie mereu celor rămași acasă. Ajuns în „larma de la școală”, simte mai apăsătoare depărtarea și înstrăinarea. Tabloul al III-lea este din nou descriptiv, un pastel de iarnă, înfățișând o noapte zbuciumată a tânărului frământat de gânduri și de amintirea clipelor frumoase. O pagină îndoită de carte îi amintește chipul iubitei și frumoasele nopți ale vacanței de vară. Poezia se încheie cu al IV-lea tablou, un tablou anecdotic, ce arată cât de „prins” este îndrăgostitul de amintirile dragi lăsate acasă: acum este la studii, profesorul în clasă, „măsoară calea dintre stele/ Pe liniile lui mi-s ochii/ Dar unde-s gândurile mele?!” Din această dulce reverie îl trezește brusc invitația profesorului. „– Acum – ieși, tinere, la tablă/ Și spune-ne ce-ai înțeles!/ Tresar... măntreb unde mă aflu.../ Școlarii îmi fac semn să ies./ În hohotul de râs al clasei,/ Privesc în juru-mi sastisit.../ – Uitați-vă la el și-l plângeți.../ Nenorocitul...a dormit.”

Meditațiile poetice ale lui Al. Vlahuță, chiar dacă sunt scrise într-o retorică romantică ce pare astăzi desuetă, cuprind cugetări profunde culese în mare parte din înțelepciunea Cărții Sfinte. În poezia *Păcatul*, poetul mărturisește convingerea sa tristă despre eternitatea păcatelor, urii și discordiei umane, datorate în parte și tot mai cumplitei și sălbăticei lupte pentru existență, când valorile creștine sunt desconsiderate, când „Homo homini lupus”, când neamul „Cain”, cum spunea Eminescu, nu s-a stins: „Și vreți să n-avem Caini, când e nepotrivire,/ Și ură și cruzime în neamul omenesc,/ Când neagra dușmănie și lacoma râvnire/ De-a pururea-ncuibate în inimi clocotesc!/ Nu, nu; din nopți pierdute în vremuri depărtate/ Blăstemul stă pe oameni, în veci vor suferi./ Și râvna, și ispita, și negrele păcate/ Născutu-s-au cu lumea, cu lumea vor pieri!” Câteva dintre

meditațiile lui Vlahuță sunt îndatorate aparent alegerii existențiale eminesciene, dar poetul face un efort să depășească pesimismul eminescian, așa cum și-a propus în artele sale poetice: *Unde ni sunt visătorii?, Sămănătorul, Cuvântul* ș.a. *Dormi în pace* pare o copie după poema eminesciană *Mortua est*, cu întrebări retorice despre credința puternic zbuciumată de moartea iubitei, o ființă angelică: „Lumea asta-mbătrânită în mizerii și nevoi/ Singură se cârmuiește. – Piatră, floare, astru, om,/ Toate-au izvorât, în noaptea vremilor, dintr-un atom,/ Rând pe rând, una din alta, fără știrea nimănui./ Tot ce *Biblia* ne cântă – decât o poveste nu-i./ Iehova, erou din basmul *Bibliei* – iadul cu munci/ Îngeri, rai...o-nchipuire.” Aceste gânduri pesimiste și îndoieli sunt spulberate însă de frumusețea bolții înstelate într-o noapte de vară, ce adeverește pentru poet existența divinității creatoare; de aceea după dramaticele îndoieli, poetul „și pleacă genunchii și inima spre Domnul”. Eminescu, „în momentele de deznădejde, nu era capabil a vedea în lunecarea maiestuoasă a lunii pe cer ideea unei Dumnezeiri neîndoielnice, el care a găsit cei mai frumoși psalmi să sechine «reginei nopții», – ca Vlahuță, care în niciun vers n-a cântat frumusețea lunii!” Eminescu, „care a putut să se oprească din fulgerarea urii față de femeie, convertit de o lacrimă a Venerei adorate, n-ar fi fost niciodată în stare «să-și plece genunchii și-a lui inimă spre Domnul» în urma unui raționament” (Sextil Pușcariu). Pe același registru liric evoluează poezia *Din prag*, care începe cu o exclamație-aforism: „O! dar e mișelnic lucru singur zilele să-ți curmi!” Și întreaga poezie are forma unui raționament alcătuit din contraste, din argumente pro (*Căci*) și contra (*Dar*) sinuciderii, pro și contra existenței: „Ce cumplit îmi vânturi mintea, și cu ce-ndârjire-mi scurmi? Noaptea gândurilor mele, Moarte, când îți stai în față: *Căci* În sicriu dormi somn de piatră... Niciun zgomot, nicio grijă... *Dar*: Să nu mai revin în viață niciodată?... *Niciodată*... e grozavă vorba asta!... Limba nemaidezghețată,/ Humă, nemaîncălzită de simțiri și de idei!/ Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei”(vers ironizat pentru conținutul său tautologic). *Căci* „viforoasă mi-e viața, și deșartă și amară./ Ce trudit mă simt sub cruda suferințelor povară/ Și mi-e silă de-un prietin, de-un cuvânt de mângâiere/ De-o privire ce-mi zâmbește veselă, de mine însumi...!” *Dar* „Să mă-ntunec pe vecie?... Prea e crud./ Să nu mai gândesc nimic, nici să văd, nici să aud?! Să nu mai privesc văpaia soarelui de primăvară?” Raționamentul se precipită și cere o rezolvare: triumfătoare este rațiunea existenței, *căci* „e negrăit de lesne să-ți repezi un glonț în creier...”, *dar* „pe cer scânteie lună, dar în iarbă cânt-un greier”. „Și când tenorci și cugeți lung privind ce lași în urmă/ Simți că nu-i chip să te sature...” Și „Bine e să știi la moarte, că o dungă lași,/ Un nume,/ C-ai săpat la zidul nopții, c-ai muncit să scoți în lume/ Din al creierului zbucium, ca

pe-un *diamant ideeă*.” După această confruntare *pro* și *contra* sinuciderii, *pro* și *contra* existenței, poetul alungă gândurile negre, „soli ai negrului mormânt”, respinge povața lor și proclamă concludiv, aforistic: „Înainte morții mele – moartea-i dragoste de viață.”

Cea mai elocventă mărturie a admirației sale pentru Eminescu este oda închinată lui în 1884, când poetul era de un an bolnav. Biografii au stabilit împrejurările în care a fost scrisă oda *Lui Eminescu*. Vlahuță se afla la Iași în 1884 și-l întâlnește pe Eminescu pe stradă într-o stare deplorabilă. Îi comunică aceste impresii într-o scrisoare lui Titu Maiorescu. Poezia este de fapt o reluare lirică a acestor impresii puternice comunicate în acea epistolă, într-o mărturisire directă, de data aceasta către cel evocat: îi știe pe dinafară versurile, totuși le citește mereu și astfel înțelege că a fost predestinat durerii, într-o lume indiferentă la suferința geniului, ale cărui poezii sunt „bucăți rupte” din inima lui: „Dar ți-a fost dat să fii deasupra/ Acestor inimi seci și strimte/ Și tu să-nduri toată durerea,/ Pe care lumea n-o mai simte./ Să plângi tu plânsul tuturor/ Din zbuciumul eternei lupte,/ Să smulgi fulgerătoare versuri,/ Bucăți din inima ta rupte.../S-aprinzi în bolta vremii aștri/ Din zborul tristului tău gând.../ Văpaie... Ce-o să-i pese lumii,/ Că tu te mistui luminând?” Între multele ode închinare lui Eminescu, aceasta, a lui Vlahuță, ocupă un loc proeminent. Ca și Eminescu în *Epigonii*, Vlahuță are un adevărat cult pentru poezii din generația pașoptistă. Lui Eliade îi închină în 1881 o odă intitulată, după obiceiul vremii, *La statua lui Ion Eliade Rădulescu*, căci este prilejuită de solemnitatea inaugurării statuii celui ce a fost numit „părintele literaturii române” în fața Universității din București. Este inspirată și de faptul că, stabilit o vreme la Târgoviște, s-a considerat concitadin al lui Eliade Rădulescu. E și publicată într-o revistă locală, „Armonia”, la care Al. Vlahuță colabora, dar față de poezia lui Eminescu *La Heliade* și mai ales față de memorabila strofă din *Epigonii*, este o stihuire slabă, construită pe o compoziție naivă: la moartea lui Eliade, Codrul (înțelegem literatura, cultura română) este amenințat(ă) de uscăciune și pieire, dar în acest peisaj arid se ridică din codrul uscat un vlăstar ce proclamă vigoarea culturii și literaturii române, prin amintirea luminoasă a lui Eliade pe care-l cinstește întreg neamul românesc.

Nichifor Crainic, care l-a cunoscut bine pe Al. Vlahuță, căci a lucrat în tinerețe în redacțiile unor reviste conduse de autorul *României pitorești*, ne spune că acesta nu era atins, ca atâția scriitori bătrâni, de misoneism, adică nu era refractar la inovații literare, la talente noi: a apreciat pe Coșbuc și Blaga cu primele lor versuri publicate; a deplâns moartea genialei copile a lui Hasdeu, Iulia, într-o elegie funebă, compătîmind durerea părintelui, care, după chinuitoare întrebări despre o moarte atât de crudă și de nedreaptă, înțelege că „Să poarte atâta minte/ Un cap așa de tânăr, a fost de neiertat.”

Posteritatea critică a prețuit mai mult pe prozator decât pe poet, cu prozele ce înfățișează suferințele celor umili și necăjiți, prelungire a unor aspecte din poezie care și explică preferința sa pentru poeta italiană Ada Negri (1870–1945), din care a și tradus un grupaj de poezii unele se îmbină compasiunea pentru cei necăjiți cu fragmente din învățătura creștină: „Tună dumnezeiescul glas în vasta mușenie: « Cel ce a gemut în umbră/ Mâini va zâmbi în lumină/ Și orbilor li se va da vederea;/ Cei slabi și obidiți și singuri – mâine/ Vor huzuri în slavă. »”

Didactice și moralizatoare sunt și câteva arte poetice, străbătute de un aer profetic, optimist. În acest sens o completare a poeziei *Cuvântul* poate fi considerată oda *Triumful așteptării*, care debutează, așa cum obișnuiește Vlahuță, cu o exclamație-aforism: „Nebiruit e omul ce luptă cu credință”, pentru ca întreaga poezie să demonstreze tăria unui astfel de om în fața suferințelor și greutăților vieții. Izvorâtă din înțelepciunea răbdării biblicului Iov și înrudită cu meditația *În peșteră* de Panait Cerna, care se încheia tot cu o exclamație memorabilă, de biruitori „Din suferinți abia-ndurate/ Ne-am făurit armuri de fier”, poezia lui Vlahuță se încheie cu imaginea luminoasă a triumfului așteptării: „Te-ai întrebat vreodată din ce undire-nceată/ De lacrimi tănuite se naște un izvor?/ De mii de ani în piatră lovește răbdător,/Strop după strop s-o spargă... Drum greu a fost.../ Dar...iată!/ În valuri de lumină, chemat de dorul mării,/ Un fluviu nou vestește *Triumful Așteptării*. ”

Lui Gala Galaction, un admirator și un apropiat al lui Vlahuță, despre care a și scris o micromonografie memorialistică, i s-a părut că sonetul *Sămănătorul*, – o altă poezie cu caracter programatic, „rezumează o viață întreagă de apostol cărturar”. Imaginea se potrivește lui Vlahuță și este a unui „chip din Evanghelie”, cum ar spune Ion Pillat, încheindu-se cu îndemnuri frecvente din poezia lui Vlahuță:

Trudește, făcătorule de bine,
Veni-vor, roiuri, alții după tine,
Și vor culege rodul – bogăția.

Ion BUZAȘI

CUPRINS

<i>PREFAȚĂ</i> de Ion Buzași	5
<i>Schiță biobibliografică</i>	13
<i>Notă asupra ediției</i>	17

POEZIA UNUI APOSTOL CĂRTURAR

Păcatul	21
Ieri, azi, mâine	22
Pe deal	23
Luna și noaptea	24
Dormi în pace	25
La vatra rece	28
Din prag... ..	30
Din trecut	33
Răspuns la o cronică rimată	35
La icoană	39
Sonet	41
Nu căta... ..	42
Lui Eminescu	44
Sonet	46
A mele visuri	47
Sonet	48
De la fereastră	49
Nu-i de ajuns	53
Ce te uiți cu ochii galeși?... ..	55

Pe albumul d-rei...	57
În amurg...	58
În pădure	61
Sonet	63
Ce dor...	64
Melancolie	68
Delendum...	69
Mamei	72
Cum curge vremea...	75
Ce fericiți am fi-mpreună	77
Iertare...	80
Liniște	83
Homo homini lupus	87
În fericire	89
Tot alte vremi...	93
Iulia Hasdeu	95
În mănăstire	96
Unde ni sânt visătorii?...	100
Vechilor ateneiști	103
Iubire	106
Sonet	116
Tactică...	117
Sonet	119
Sonet	120
Vifor	121
Do ut des	123
Icoane șterse	125
Ananghie	126

Par basme...	127
Vanitas	128
Pilde vechi	129
Eternul cântec	131
Tu ești poet...	133
Nehotărâre...	134
În iuliu	135
În întuneric	137
Sonet	139
Sonet	140
Sonet	141
Sonet	142
Sămănătorul	143
Partea cea mai bună...	144
Treci, zi, treci, noapte...	145
Sfântă muncă	146
Inter arma...	147
Cuvântul	148
Nunquam ridenti	150
Tâlcul	152
Dreptate	153
Slăvit e versul	154
Triumful așteptării	156
Noapte de iarnă	157
Valuri...	158

VLAHUȚĂ ÎN PERIODICE

Ah! Cântă-mi mereu	163
Dorul	16

Cu-a ta mână...	165
Omul	166
Acrostih	167
Ochii strălucitori	168
Pentru ochii tăi răpit-ai...	169
Și mă-ntrebi...	170
Vierme fudul	171
La statua lui Ioan Eliade Rădulescu	173
Scrisoare către un bătrân	175
Dorul craiului zaraf	178
Țara de pripas	179
Sonet	181
Când n-am ce scrie	182
Vis de-o clipă	183
În zile grele	184
Supt legea tunului	186

P O S T U M E

Să plec?.....	191
P R O F I L U R I	192
Daniil, bătrânul stariț	192
Mișu iese la limbare	195
Dancu zvârle jos gazeta	198
Sander, fantele de tobă	202
Ramzes suflă-n lumânare	206
Baraboi se ia de gânduri	209
Damian, poetul liric	212
Mă visasem într-un nor	215

Un suflet larg să mă-nțeagă	217
Hristos a înviat	218
Nu te mai întoarce	221
Cârmacii	223
REPERE CRITICE	227